

2022. DECEMBER 15.
XXXII. ÉVFOLYAM, 49. SZÁM
WWW.ERDELYINAPLO.RO

Erdélyi Napló

BESZÉLGETÉS PATKA ILDIKÓ BÁBOSSAL, AKINEK OTTHONA A MESÉK BIRODALMA

A báb az emberi jellem karikatúrája

Tanítani és gyógyítani mesével is lehet – vallja Patka Ildikó kolozsvári bábszínész. Számára nemcsak munka, hanem elköteleződés és hivatás is a bábos élet. Ildikó többek között a bábszínház fontosságáról, a színpalak mögötti varázsvilágról, és a csapatmunka fontosságáról mesélt az Erdélyi Naplónak.

→ JAKAB MÓNIKA

A mesék birodalma az életed. Hogyan lettél bábszínész?

Bölcsészkaron tanultam. Úgy gondoltam, az irodalomból sokat megtudhatok az emberekről és a gyerekekről. 16 évesen elhatároztam, hogy a népmesékből akarok bölcsességet tanulni. Aztán időközben felfedeztem más klasszikusokat is, például Micimackót vagy A kis herceget. De mindenképpen a szívnek a bölcsességét akartam elsajátítani. Amit nekem jelentett a mese, azt megpróbáltam később átadni a gyerekeimnek is. Gyerekekkel akartam foglalkozni és valójában a bennem élő gyerekekkel is, mert 14 évesen úgy éreztem, túl komoly, szinte felnőtt ember lettem. Újra meg kellett tanulnom nevetni és játszani. Tanulmányaim közben vetődtem egy amatőr színjátszó társulatba, ahol két bábszínész is volt. Ők mondták, hogy bábos hangom van, és biztatásukra felvételiztem bábszínésznek. Ma már 26 éve dolgozom a kolozsvári Puck Bábszínház társulatánál.

Mihez van szüksége annak, aki bábszínész szeretne lenni?

Mindenképpen kell egy lelki minőség, a gyermeki világra való hangoltság. Fontos az érzelmi intelligencia, mert a gyermeket burokba kell vonni. Kell tudni kapcsolódni a gyerekekhez. Tulajdonképpen kapcsolódást tanítasz. Azontúl pedig jó színészi képzettség szükséges, hogy mindezt átadja az ember.

Mi a különbség a bábszínész és a színész között?

A színész a testével dolgozik, a bábos pedig a bábuval. Igaz, már nemcsak paravános játék létezik,

színészi munkát is kérnek tőlünk. Viszont az ember színészként a testével egészen más árnyalatokat fejez ki, a bábu pedig nem ember, hanem egy karaktersűrítő, ami egy tulajdonságot jeleníthet meg. Tükörként más-képp működik, mint az ember, aki egy egészről mutat képet. A báb például megmutathatja a saját önzésünket akár egy boszorka szerepében, benne láthatjuk a sötétséget, amelyet az önzés vagy a kegyetlenség jelent. Am a szépség is meg tud jelenni egy tündérben. A bábszínház kicsit a karikatúrához hasonlít. Rajzban a karikatúra olyan, mint a báb a színészekhez képest. Tehát az emberi jellem karikatúrája.

Melyik szerepet szereted jobban játszani? A gonosz mostohát vagy a tündérisasszonyt?

Az elmúlt évek alatt rengeteg előadásban szerepeltem, eléggé színes a paletta. Voltam már Csipike, A kíváncsi elefántkölyök vagy kisegér a Tornycska című előadásban, de kedvenc szerepem egy madár szerepe, Csipike madaraként. Móra Ferenc mesékben is szerepeltem, Lázár Ervin Szegény Dzsoni és Árnikájában mesélő kislánként jelentem meg, s emellett játszottam focistát is. A bábszínházi munkám elején úgy gondoltam, csakis királykisasszony lehetek. Viszont az egyik első szerepem a Hamupipókéból a gonosz mostoha volt. Úgyhogy elő kellett hoznom magamból a gonosz ostobát. Később sok naiv szerepet kaptam. A jellememből fakadóan az a szerep áll közelebb hozzám, amit kimunkáltam magamban.

Mennyire szab határt a mesélésben, hogy közölni csak bábuval tudsz?

A bábos munka egyik szépsége, hogy egymástól tanulunk, együtt játszunk, úszunk a játékban. Szerencsésnek mondom magam, hiszen a bábozás erdélyi nagy mesterétől, Kovács Ildikótól is tanulhattam. Táborokban régi kolozsvári művészekről vagy akár fesztiválokon is sokat tanulunk a kollégáktól.

A bábszínész lelkileg és fizikailag is a bábuval és a szereppel azonosul, amiben épp benne van. Érdekes módon csak azt

Patka Ildikó szerint a bábszínész lelkileg és fizikailag is azonosul a bábuval és a szereppel

tudja megtenni a bábu is, amit a színész maga is tud – fizikailag és lelkileg. Minden bábu egy-egy világot képvisel, és abból a világból tudunk mesélni bábszínészként. Ez hatalmas medret szab, hiszen mindig csak az adott karakterből lehet megszólalni. Olyan, hogy csak a bábu meséljen, ritka: kialakuló konfliktusokban mesél a bábu. Bábosként átviszem a kezembe azt, amit közvetíteni akarok a nézősoron ülő gyerekeknek. De nem könnyű! Hihetetlen sok tanulás kell ahhoz, hogy tudd jól mozgatni a kezeden lévő bábut, vagy hogy a technikát megtanulja az ember. Miután az eszközt megtanultam, a lelket is bele kell vinni a bábuba. De ezt folyamatosan tanulják a bábszínészek.

Bábszínészként részese vagy egy másik világnak. Mit szeretsz a munkádban?

Szerelmese vagyok e munkának. Először a mese ragadott meg. Emlékszem, ott voltam a színpadon, s úgy elvarázsolt a mese, hogy elfelejtettem feladni egy tárgyat, feltartani egy bábót. El voltam varázsolva. Rájöttem, hogy nekem inkább közönségnek kellene lennem, mint színésznek, akkor a mese volt a varázslat. Azóta ez változott. Most azt szeretem, ahogyan együttműködünk a társaimmal, és ahogyan együtt varázsolunk a színpadon. Szere-

tem a csapatmunkát, a színpalak mögötti táncot, ami köztünk van. Ahogy egymás kezébe adjuk a tárgyakat, vagy ahogyan egymásnak megteremtjük a helyzeteket, hogy a bábélet felragyogjon. Hihetetlen technikája van a játéksáknak. Pon-

→ **A gyermek először képekben gondolkodik, a bábszínház pedig az ő nyelvén mesél, ahogy a mese is. A gyermek még nem tud határt vonni a realitás és képzelet világa között. Éppen ezért e képek jól tudják vezetni a gyermeket.**

tos koreográfiája van egy előadásnak, és teljesen más a színpalak mögött, mint az, ami megjelenik. Tizenegyen vagyunk színészek a Puck Bábszínházban, de ott vannak közöttünk a díszletezők is, akik sokat segítenek, mert nekik is ritmusra kell mozgatni a díszleteket. A színpad mögött egészen másfajta munka zajlik, mint amelyet a közönség lát. Ez igazi csapatmunka, sokszor ez tartja össze a színészeket. A közös játék mindig összehoz, mert figyelniük kell egymásra, és egymás keze alá kell játszani. Nemrég Lázár Ervin Szegény Dzsoni és Árnika című meséjét játszottuk, ahol a szerző is azt

FORRÁS: PATKA ILDIKÓ MAGÁNARCHÍVUMA

mondja, érdemes játszani tanítani az embereket. Szerintem a játékban minden felszabadul az ember lelkében. Olyan, mint az úszás, amely minden izmot megmozgat. A játék minden lelki izmot megmozgat, s az emberek egy szelíd térben érdekel nélkül találkoznak.

Ki lehet lépni úgy a bábszínház kapuján, hogy ott hagyod a színészi világot?

Szinte mindenik társamon és magamon is megfigyeltem: a játék nyelvén beszélünk. Ezt tanította nekünk a bábszínház, így aztán otthon is a játék nyelvén kommunikálunk. Kicsit a játék nyelvén neveltem a gyerekeimet is. Így fel lehet fedezni a helyzeteknek a humorát, azt, ahogyan át lehet hidalni játékkal egy helyzetet és közben tanítani. Másrészt viszont a szövegeimet is haza viszem, ott-hon izlelgetem a tartalmát.

Igény van manapság a bábszínházra?

Igen, főleg az utóbbi években. A koronavírus idején továbbra is játszottunk mindenféle feltétel megteremtésével. Nem engedhettünk be annyi embert, ahányan eljöttek volna, de ettől függetlenül nyitva volt a színház. És azt láttuk, hogy egyre nagyobb igény van a bábszínházra.